

werkwijze weerspiegelde haar opvatting dat individueel respect belangrijker is dan politieke strategieën en standaard processen. Hoewel ze toegaf dat ze door collega's in de partij en daarbuiten vaak als 'te links' werd gezien, benadrukte ze vaak het belang van politieke oppositie bij het bespreken van problemen en het werken aan oplossingen.¹⁴ Dit suggereert dat Sansoni's ideologie en toewijding om de levensstandaard voor alle burgers te verbeteren, partijpolitieke praktijken oversteeg en gebaseerd was op verbinding, vertrouwen en gezond verstand. Ondanks bijna 20 jaar van betrokkenheid bij de provincie erkende Sansoni echter de grenzen van politieke activiteit en keerde ze uiteindelijk volledig terug naar de architectuur. In haar memoires onthult zij de beperkingen en frustraties van haar bestuurlijke rol:

Misschien is het verkeerd om zoveel van mijn leven aan een omgeving te wijden die de mijne niet is, die me het gevoel geeft een vreemde te zijn, het voelt dwaas. Ik zou de regels van het spel willen veranderen, ik ben het er niet mee eens, maar ik kan het niet.¹⁵

Haar terugkeer naar de architectuur werd belemmerd doordat ze 20 jaar politiek actief was geweest, wat haar professionele relaties en connecties had geschaad. Ondanks het feit dat ze een grote invloed had op het discours over de bouw van scholen tijdens cruciale jaren van culturele en sociale ontwikkeling in de Italiaanse politiek, kan dit worden opgevat als een bittere epiloog voor Sansoni: ze kreeg niet de kans om haar bestuurstaken tot een goed einde te brengen en haar volledige terugkeer naar de architectuur had te lijden onder het feit dat ze haar bestuurlijke rol op de lange termijn voorrang had gegeven.

Concluderend kunnen we stellen dat Novella Sansoni een unieke positie innam doordat ze als architect, bestuurder en vrouw in de marge bestond en handelde, waardoor ze kon spelen 'buiten de regels van het spel'. Haar interesse in sociale verandering zorgde ervoor dat ze op gespannen voet kwam te staan met hiërarchische structuren, traditionele praktijken, en een politieke carrière. Toch stelde dit type dynamiek haar in staat om een politiek gefundeerde praktijk te ontwikkelen, op basis van haar deskundigheid in zowel de bestuurlijke context als de architectonische werkwijze van het *Collettivo*, samen met haar communistische strijdvaardigheid. Door Sansoni's manier om in context te opereren, kon zij als een 'organische intellectueel' optreden en vernieuwende discourses introduceren over onderwerpen als de school en het onderwijs, en daarbij de nadruk leggen op gelijkheid, toegankelijkheid en praktisch nut. Het was haar bedoeling om het paradigma van publieke participatie in bestuurlijke zaken te veranderen en van passieve ontvangers actieve gesprekspartners te maken. Op deze manier illustreert Sansoni's praktijk de mogelijkheden die de combinatie van politiek activisme en architectuurpraktijk biedt om concrete sociale verandering teweeg te brengen.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

¹⁴
Sansoni, *Fuori dalle regole del gioco*, op. cit. (noot 1), 29.
¹⁵
Ibid., 17.

3. The Architect as Activist

In the activist position, the architect actively engages in protest against architectural, urban, social, political or economic issues and participates in the development of alternative views, approaches, projects and systems. The architect activist uses professional skills and architectural knowledge to address and examine the challenges at stake, and is able to consider the spatial and social impact of particular developments on society. In addition, architectural skills enable the architect to communicate issues to the public through clear and accessible means such as drawings, graphics and models. The activist position is characterised by resistance to oppressive forces and the aim of empowering the public in their struggle against these forces.

Once again, Margit Kennedy's position is exemplary. She was able to examine established paradigms and narratives of the economic system and capitalist worldview, which enabled her to develop alternative approaches and communicate with both experts and the wider public. In order to influence the structures of urban and architectural development, as well as to change mainstream building practices, Kennedy understood that she needed to gain knowledge of the dominant economic structures. Only by understanding the system would she be able to promote more ecologically sufficient alternatives.

3. De architect als activist

De architect als activist is actief betrokken bij protesten over architectonische, stedelijke, maatschappelijke, politieke of economische kwesties, en neemt deel aan de ontwikkeling van alternatieve visies, benaderingen, projecten en systemen. De architect als activist gebruikt professionele vaardigheden en architectonische kennis om urgente uitdagingen aan te pakken en te onderzoeken, en is in staat om de ruimtelijke en maatschappelijke invloed van bepaalde ontwikkelingen op de samenleving te adresseren. Bovendien beschikt de architect als activist over de architectonische vaardigheden om problemen met behulp van duidelijke en toegankelijke middelen, zoals tekeningen, grafieken en maquettes, onder de aandacht van het publiek te brengen. De activistische positie wordt gekenmerkt door verzet tegen onderdrukkende krachten en door het streven om het publiek in staat te stellen zich tegen deze krachten te verzetten.

Opnieuw is de positie van Margit Kennedy exemplarisch. Ze slaagde erin de gevestigde paradigma's en narratieven van het economische systeem en het kapitalistische wereldbeeld aan een onderzoek te onderwerpen, waardoor ze alternatieve benaderingen kon ontwikkelen en communiceren met zowel deskundigen als een breed publiek. Kennedy begreep dat ze kennis moest vergaren over de heersende economische denkbeelden, als ze zowel invloed wilde uitoefenen op de structuren aan de basis van stedelijke en architectonische ontwikkelingen als de reguliere bouwpraktijk veranderen. Alleen als ze het systeem begreep, zou ze in staat zijn om ecologisch verantwoorde alternatieven aan te dragen.

3. The Architect as Activist

Margarete Schütte-Lihotsky

Serena Pappalardo and Chiara Semenzin

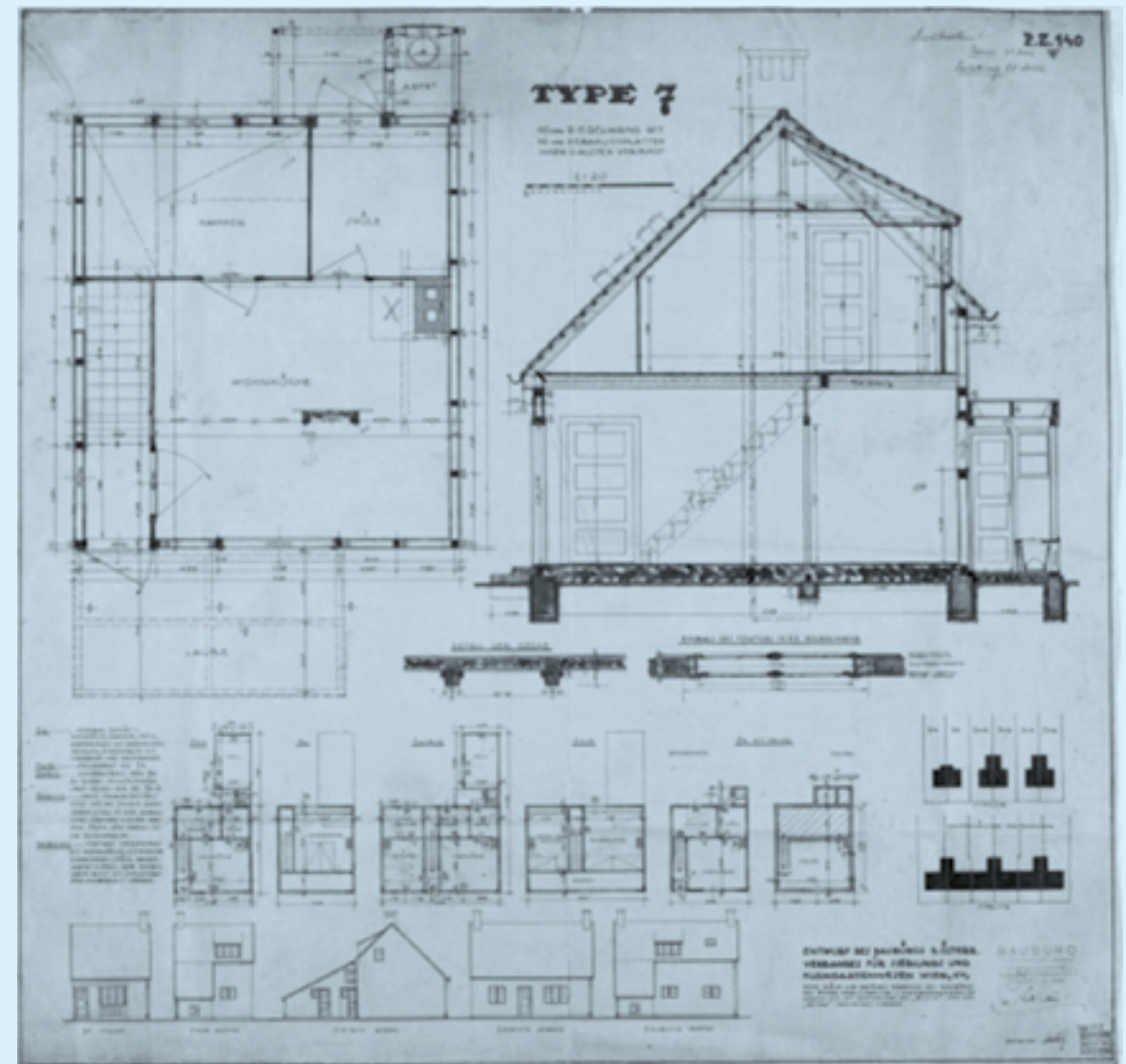
Margarete Schütte-Lihotsky (1897-2000), an Austrian designer and architect, is best known for designing the Frankfurter Küche (1926). The kitchen is an example of her commitment to social housing and her ambition to improve the living conditions of working women and children. Her involvement in this

Margarete Schütte-Lihotsky

Serena Pappalardo en Chiara Semenzin

Margarete Schütte-Lihotsky (1897-2000), een Oostenrijkse ontwerper en architect, staat bekend om haar ontwerp van de Frankfurter Küche (1926). Deze keuken is een manifestatie van haar betrokkenheid bij de sociale woningbouw en haar ambitie om de leefomstandigheden van werkende vrouwen en kinderen te verbeteren.

issue began in Vienna in the early 1920s, when she became involved with the Siedlungsschule, an initiative of sociologist Otto Neurath. The school provided training for the construction of new settlements in response to the refugees who had settled in the suburbs and parks of Vienna.¹ At Neurath's request, Lihotsky offered courses in interior design and promoted home-made multifunctional furniture and participatory activities. Lihotsky was also socially engaged through design initiatives: she designed emergency shelters that could function as

Margarete Schütte-Lihotsky, Kernhaus Type 7, 1923

3. De architect als activist

Haar interesse in dit onderwerp begon in Wenen, begin jaren 1920, toen ze betrokken raakte bij de Siedlungsschule, een initiatief van de socioloog Otto Neurath. De school gaf trainingen ten behoeve van de bouw van nieuwe nederzettingen als antwoord op de grote hoeveelheid vluchtelingen die in de buitenwijken en parken van Wenen bivakkeerden.¹ Lihotsky bood op initiatief van Neurath cursussen interieurontwerp aan en stimuleerde mensen hun eigen multifunctionele meubels te maken en ook op andere manieren actief te participeren. Ze toonde haar sociale engagement ook door middel van ontwerpinitiatieven: ze ontwierp noodwoningen die als tijdelijke huisvesting konden dienen en later voor opslag konden worden gebruikt, en ze deed mee aan het Kernhausaktion-project, een idee voor minimale, maar uitbreidbare wooneenheden.

Lihotsky's voortdurende inspanningen voor de rechten van vrouwen en achtergestelde groepen, betekenden ook dat ze een voorstander was van een flexibele, inclusieve architectuur. Ze kan dus worden gekwalificeerd als een 'veelzijdig persoon: professioneel, politicus en burger tegelijk'.²

Meer lezen:

– Friedrich Achleitner, 'Costruire un mondo migliore', in: Lorenza Minoli (red.), *Dalla cucina alla città: Margarete Schütte Lihotsky* (Milaan: Franco Angeli, 1999)

1

Nader Vassoughian, *Otto Neurath: The Language of the Global Polis* (Rotterdam: NAI Publishers, 2008).

2

Friedrich Achleitner, 'Costruire un mondo migliore', in: L. Minoli (red.), *Dalla cucina alla città: Margarete Schütte Lihotsky* (Milaan: Franco Angeli, 1999).

temporary housing and later be re-used as warehouses, and she also participated in the Kernhausaktion project, an initiative to provide minimal housing units that could be expanded.

Lihotsky's ongoing commitment to the rights of women and disadvantaged groups led her to promote flexible and inclusive architecture. So much so that she can be described as an 'all-round character: professional, politician and citizen at the same time'.²

Further Reading:

– Friedrich Achleitner, 'Costruire un mondo migliore', in: Lorenza Minoli (ed.), *Dalla cucina alla città: Margarete Schütte Lihotsky* (Milan: Franco Angeli, 1999)

1

Nader Vassoughian, *Otto Neurath: The Language of the Global Polis* (Rotterdam: NAI Publishers, 2008).

2

Friedrich Achleitner, 'Costruire un mondo migliore', in: L. Minoli (ed.), *Dalla cucina alla città: Margarete Schütte Lihotsky* (Milan: Franco Angeli, 1999).

Mualla Eyüboğlu Anhegger

Melek Pinar Uz Baki

Mualla Eyüboğlu Anhegger (1919-2009) speelde een leidende rol bij de vergroting van sociale verantwoordelijkheid onder architecten in Turkije. Ze ontwierp en bouwde scholen voor de Köy Enstitüleri (zogenoemde 'dorsinstituten'), door de staat gefinancierde initiatieven die in de vroege jaren van de republiek sociale, culturele en economische lokale ontwikkelingen mogelijk maakten door dorpen van onderwijs en financiële armlslag te voorzien. Anhegger participeerde in de verschillende activiteiten van het instituut, zowel bij architectuur, bouw als onderwijs, die elk een aparte afdeling hadden. Als hoofd van de bouwafdeling van de Köy Enstitüleri was ze actief betrokken bij 13 bouwen twee ontwerpprojecten. Bovendien droeg ze bij aan verschillende conserverings-, restauratie- en archeologische initiatieven voor het behoud van culturele waarden en geschiedenis. Als rondreizend bouwinspecteur deelde ze haar kennis van de principes van de architectuurpraktijk en -onderwijs, de ontwikkeling van de eigen leefomgeving en het voortbestaan van de lokale economie met lokale gemeenschappen. In haar onderwijs verwerkte ze niet alleen academische methoden, maar ook praktische opdrachten en individuele, toepassingsgerichte technieken, vooral met betrekking tot agrarische constructies en collectieve gebouwen. Verder gaf ze les in kunst- en algemene geschiedenis en organiseerde ze workshops over specifieke ambachten. Door middel van haar cursussen leerde ze de dorpelingen de verschillende aspecten van de architectuurpraktijk kennen, variërend van kennis over architectuur en agrarische constructies tot interieurinrichting en de geschiedenis van kunst en beschaving. Bovendien richtte ze haar onderwijs in met het vooruitzicht deelnemers tegelijkertijd te trainen als toekomstige onderwijzers en hen bij te brengen, hoe ze hun kennis konden overdragen ten behoeve van de verdere ontwikkeling van hun dorpen.

3. The Architect as Activist

Mualla Eyüboğlu Anhegger

Melek Pinar Uz Baki

Mualla Eyüboğlu Anhegger (1919-2009) was a leading figure in raising awareness of the social responsibility of architects in Türkiye. She designed and built educational facilities for the Köy Enstitüleri (so-called 'Village Institutes'), state-funded initiatives to enable social, cultural and economic local development in the early years of the Republic by providing educational and financial facilities to villages. Anhegger was involved in a wide range of activities in the fields of architecture, construction and education, each with its own specialisation. As head of the construction department of the Köy Enstitüleri, she actively participated in 13 realisations and two design projects. She has also contributed to several conservation and restoration projects and archaeological work to preserve cultural values and history. As a travelling building teacher, she

Meer lezen:

– Tüba Çandar, *Hitit Günesi Mualla Eyuboglu Anhegger* (Istanbul: Dogan Kitap, 2003)

– Atilla Küçükayıkçı, *Köy Enstitülerinin Kısa Tarihi* (Istanbul: Yayınevi, 2020)

shared her experience with local communities on the principles of architectural practice and education, building their own environment and sustaining the local economy. In her teaching, she used not only academic methods, but also practical assignments, one-on-one practical training, agricultural building, collective building, art and civilisation history, and workshops on specific crafts. Through her courses, she taught local villagers various aspects of architectural practice, ranging from architectural knowledge and agricultural construction to interior design and the history of art and civilisation. She also structured the courses with the foresight of training candidates to become future educators, so that they could pass on their knowledge for the development of these villages.

Further Reading:

– Tüba Çandar, *Hitit Günesi Mualla Eyuboglu Anhegger* (Istanbul: Dogan Kitap, 2003)

– Atilla Küçükayıkçı, *Köy Enstitülerinin Kısa Tarihi* (Istanbul: Yayınevi, 2020)

Mualla Eyüboğlu working with rural workers on the construction of Hasanoglan Village Institute, n.d./
Mualla Eyüboğlu werkt met landarbeiders aan de bouw van het Hasanoglan Village Institute, z.d.

3. De architect als activist

Khaleda Ekram

Hans Teerds

Khaleda Ekram (1950-2016) was architect in Dhaka en hoogleraar architectuur aan de Universiteit van Bangladesh voor Ingenieurswetenschappen en Techniek (BUET). Ze studeerde architectuur in Dhaka; een beurs stelde haar in staat om een vervolgopleiding in Stedelijke en Regionale Planning in Hawaï te volgen. Ze raakte er betrokken bij enkele projecten voor de opbouw van gemeenschappen en werkte bovendien als architect bij een plaatselijk ontwerp-bureau. Na haar tijd op Hawaï keerde ze terug naar Dhaka om op de universiteit les te gaan geven over betaalbare woningbouw. Dit was niet alleen het onderwerp dat ze met haar studenten onderzocht en waarover ze schreef, maar waar ze ook actief aan bijdroeg vanuit haar positie als vrijwilliger voor de non-profit sociale welzijnsorganisatie Bibi Khadeja Kalyan Sangsth, waarvoor ze onbezoldigd advieswerk deed. In die rol adviseerde ze lokale gemeenschappen over betaalbare verbeteringen

Khaleda Ekram

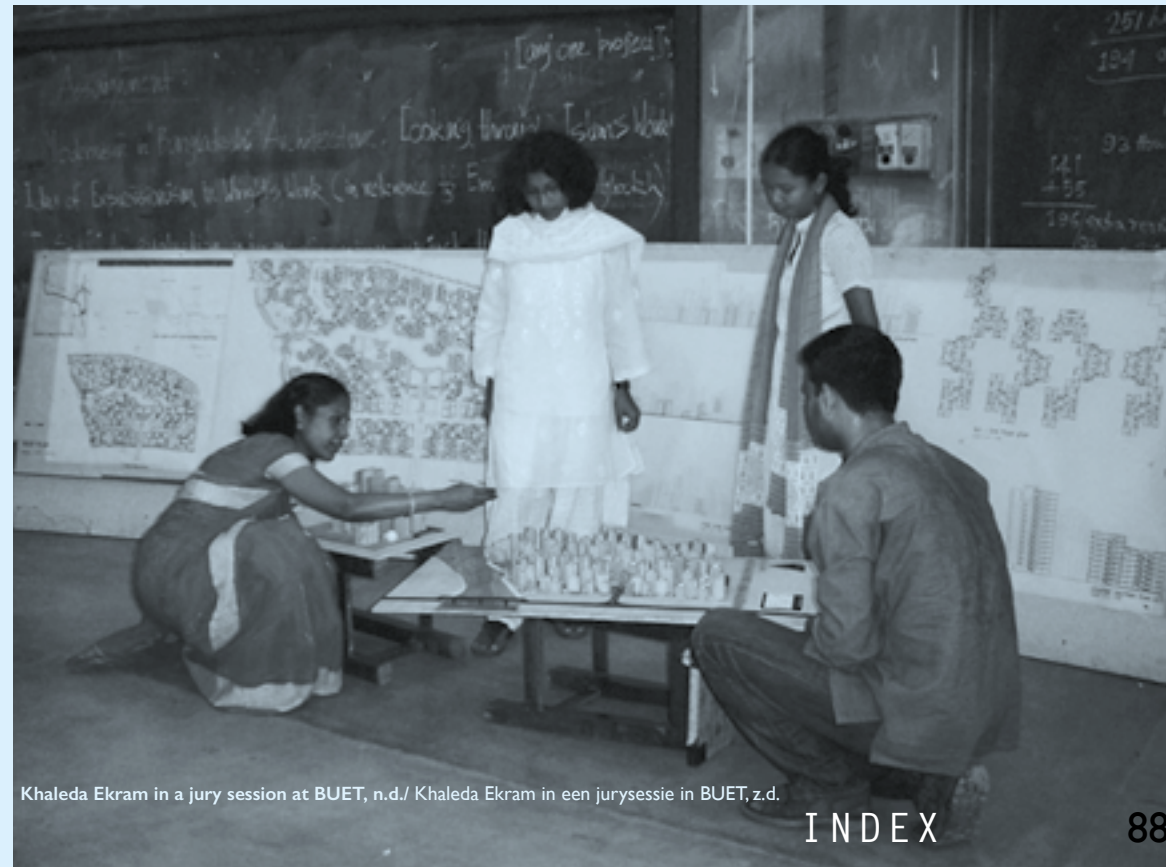
Hans Teerds

Khaleda Ekram (1950-2016) was architect in Dhaka and professor of architecture at the Bangladesh University of Engineering and Technology (BUET). She studied architecture in Dhaka and, allowed by a scholarship, Urban and Regional Planning in Hawaii. At the island, she was involved in a few community building projects, as well as worked for a while as an architect at a local practice. Back in Dhaka, she started to teach courses on affordable housing at BUET, a topic she not only examined with students, or addressed in her publications, but also engaged with as a volunteer at the non-profit social welfare organisation Bibi Khadeja Kalyan Sangsth. To this organisation, she was an honorary advisor, offering suggestions to local communities to low-cost improvements to self-built settlements, including road layouts and their pavement, the installation of

aan hun zelfgebouwde nederzettingen, met aandacht voor infrastructuur, bestrating, verbeteringen van de riolering, en de installatie van handpompen om drinkbaar water op te pompen. Daarnaast was ze was ook begaan met de ongelijkheid tussen de seksen. In de academische context van BUET, als decaan van de faculteit Architectuur en Planning, en in haar rol als vicekanselier (de eerste vrouw benoemd op die positie), stelde ze alles in het werk niet alleen om de barrières weg te nemen die vrouwen ervan weerhielden om een technische studie te beginnen, maar ook de moeilijkheden die vrouwelijke studenten ervoeren tijdens hun studie.

Meer lezen:

– Dan Berman, 'Life, Aspiration, Work and Contribution. Interview of Professor Khaleda Ekram', *Context. Design, Architecture, Culture*, June 1, 2016, <https://contextbd.com/life-aspiration-work-and-contribution-interview-of-professor-khaleda-ekram/>

Khaleda Ekram in a jury session at BUET, n.d./ Khaleda Ekram in een jury sessie in BUET, z.d.

3. The Architect as Activist

Rural Studio

Hans Teerds

self-help sanitation improvements, and was involved in setting up of hand pumps for drinking water. In parallel, she engaged with the issue of gender inequality. Within the academic community of BUET, as dean of the Faculty of Architecture and Planning, as well as in her role of Vice Chancellor (being the first woman to be appointed in that position), she aimed to remove all barriers preventing women from studying engineering, as well as the difficulties that female students experienced during their studies.

Further Reading:

– Dan Berman, 'Life, Aspiration, Work and Contribution. Interview of Professor Khaleda Ekram', *Context. Design, Architecture, Culture*, June 1, 2016, <https://contextbd.com/life-aspiration-work-and-contribution-interview-of-professor-khaleda-ekram/>

Rural Studio werd in 1993 opgericht door de Amerikaanse architect Samuel Mockbee (1944-2001). Omdat hij ontevreden was over de ontwikkeling van zijn eigen architectenbureau, waarmee hij overigens steeds welvarender klanten trok, maar tegelijkertijd moeite had om financiering te vinden voor de ontwikkeling van betaalbare woningbouw voor de arme bevolking van het Amerikaanse Zuiden, bedacht hij voor deze laatste uitdaging een aanpak in zijn ontwerpstudio in de architectuurschool van Auburn Universiteit in Alabama. In de studio combineerde hij een ontwerp-en-bouwen pedagogiek met zijn sociale ambities om het arme platteland van Hale County, een van de armste regio's van Alabama, ondersteuning te bieden. Tweedejaars studenten, die een vol jaar in de studio participeerden, werkten met en tussen de lokale bevolking om kleine projecten voor collectieve woningbouw en openbare functies te ontwerpen en te bouwen, terwijl

Rural Studio

Hans Teerds

Rural Studio was established in 1993 by American architect Samuel Mockbee (1944-2001). Dissatisfied with the development of his own practice, which was attracting increasingly wealthy clients, and with the difficulty of finding funding for the development of affordable housing for poor residents of the American South, he began to address this second challenge in his studio at the School of Architecture at Auburn University in Alabama. The studio combined a design-and-build approach with social ambitions to address the impoverished landscape of Hale County, one of the poorest regions in Alabama. Second-year students, who spend a year in the studio, work with and among local residents to design and build small community housing and civic projects, while fifth-year students are assigned to more complex projects. As well as designing and building the pro-

Samuel Mockbee and students of Rural Studio in conversation with clients, 1995/ Samuel Mockbee met studenten van Rural Studio in gesprek met klanten, 1995

3. De architect als activist

vijfdejaars studenten meer complexe opgaven voor hun rekening namen. Samen met de bevolking moesten de studenten niet alleen de projecten ontwerpen en bouwen, maar ook de middelen vinden om ze daadwerkelijk uit te kunnen voeren; de financiële hulp van de universiteit om de projecten te bouwen was minimaal. Daarom werden de projecten vaak opgetrokken uit goedkope en geschonken materialen, overblijfselen en afval van andere bouwprojecten, van strobalen tot autobanden. De directe relatie tussen voorbereiding, aanpassing en uitvoering van het project, als ook de afhankelijkheid van beschikbaar materiaal droeg bij aan de contextspecifieke en milieubewuste filosofie van de studio.

Meer lezen:

- Andrea Oppenheimer Dean en Timothy Hursley, *Rural Studio: Samuel Mockbee and Architecture of Decency* (New York: Princeton Architectural Press, 2002)
- Andrew Freear et al., *Rural Studio at Twenty* (New York: Princeton Architectural Press, 2014)

jects with the locals, they had to find ways of funding the construction as the financial support from the university was limited. As a result, projects are often built using cheap, donated, leftover or salvaged materials, from stray bales to car tyres. The direct relationship between the preparation and adaptation of the project, as well as the dependence on available materials, contributed to the contextual and ecological philosophy of the studio.

Further Reading:

- Andrea Oppenheimer Dean and Timothy Hursley, *Rural Studio: Samuel Mockbee and Architecture of Decency* (New York: Princeton Architectural Press, 2002)
- Andrew Freear et al., *Rural Studio at Twenty* (New York: Princeton Architectural Press, 2014)

From My Urban Living Room: Gae Aulenti, Architect, Designer and Public Intellectual

Francesca Giudetti and Léa-Catherine Szacka

‘Do you consider yourself an intellectual?’

‘Well, I think I do. You can’t do architecture without knowing music, philosophy, art, and literature,’ replied architect Gae Aulenti (1927-2012) to the journalist who interviewed her in July 1998 for the Italian newspaper *La Stampa*.¹

The idea of the architect as public intellectual was a well-established concept in post-war Italy. One of the most prominent defenders of this position was Milanese architect and critic Ernesto Nathan Rogers. Rogers, who had been Aulenti’s mentor when she worked for the magazine *Casabella-Continuità*, alongside other rising figures of architecture such as Aldo Rossi, Vittorio Gregotti, Giancarlo De Carlo, Giorgio Grassi and Guido Canella, firmly believed that being an architect meant being an intellectual first, and a professional second, ‘neither a passive product nor a creator completely independent of his era’.² If Rogers was a classical intellectual, reading and always translating his knowledge into written works,³ Aulenti’s modus operandi differed from that of her mentor in that she synthesised knowledge and practice.⁴ Indeed, in Aulenti’s view, being an intellectual implied playing an important role in society: behaving as a responsible citizen, taking part in various community and cultural activities as well as battling for social causes.

An important public figure in a male dominated profession, Aulenti contributed to the general debate on architecture in the twentieth century at various levels and scales: not only designing projects, but also rethinking Italian cities and actively participating in social disputes as a citizen, committing herself politically to the point of founding a new party in 2002 (*Libertà e Giustizia*),⁵ and, finally, assuming important roles within institutions and public magazines. Unlike other colleagues of her time, Aulenti was never forced to work silently, behind the scenes. Looking at the Italian architect’s life and work through two different lenses and scales – the domestic scale of the house and the political scale of the street – this article argues that Aulenti was a true intellectual, albeit operating with tools and modes of expression that differed from those of her male colleagues.

The House as a Theatre

She brought everyone together, making room even for young hopefuls, as well as for the directors of the big newspapers and Paolo Grassi, who at that time was the head of the Italian theatre. . . . All of the

¹ Interview with Gae Aulenti on 5 July 1998, *La Stampa*, alainekanninterviews.com/gae-aulenti/ (accessed 10 May 2023).

² Ernesto Nathan Rogers, ‘The Drama of the Architect’, text taken from the lecture ‘El drama del arquitecto’, delivered at the Faculty of Letters and Philosophy of the Universidad Mayor de San Marcos in Lima in 1948, see also: *Esperienza dell’architettura* (Milan: Skira, 1997), 165-171.

³ Just think of his editorials in *Casabella Continuità* (1954-1965) and of his main published works: Ernesto Nathan Rogers, Josep Lluís Sert and Jaqueline Tyrwhitt, *Il Cuore problema umano della città* (Milan: Hoepli, 1954); *Esperienza dell’architettura* (Turin: Einaudi, 1958); Cesare De Seta (ed.), *Gli elementi del fenomeno architettonico* (Napels: Guida, 1981); ‘Il senso della storia’, in: Luciano Semerani (ed.), *Il senso della storia, continuità e discontinuità* (Milan: Unicopli, 1999); Franco Basaglia, *L’utopia della realtà* (Bari: Leonardo da Vinci, 1965); ‘The Phenomenology of European Architecture’, *Dedalus Journal of the American Academy of Arts and Science* (winter 1964). See also: Stephen Richards Graubard, *A New Europe?* (Boston: Beacon Press, 1967); Ernesto N. Rogers, *Editoriali di architettura* (Turin: Einaudi, 1968); Ernesto N. Rogers, *Lettere di Ernesto a Ernesto e viceversa* (Milan: Archinto, 2000); Serena Maffioletti (ed.), *Il pentagramma di Rogers: lezioni universitarie di Ernesto Nathan Rogers* (Padua: Il Poligrafo, 2009).

⁴ In this regard, we would like to quote the interview in: Maurizio Costanzo, ‘Gae Aulenti’, *Design+ Magazine* (2010), 103-104. Here, in fact, when asked about the importance of Rogers’s teaching of the need to be intellectuals before architects, Aulenti cites not only Rogers but also Vitruvius. ‘The architect is knowledgeable in the arts, skilled in drawing, erudite in geometry, familiar with many, many histories, a diligent listener of philosophers, knowledgeable in music, not ignorant of medicine, knowledgeable in jurisprudence, not unfamiliar with astrology and the laws of the heavens.’

⁵ *Libertà e Giustizia* was conceived as a party that talks about culture and politics; members include journalist Gianni Locatelli, architect Gae Aulenti, journalist Enzo Biagi, political scientist Giovanni Sartori, writers Umberto Eco and Claudio Magris, economist Innocenzo Cipolletta, professor Umberto Veronesi, physicist Giovanni Bachelet and lawyers Franzo Grande Stevens and Guido Rossi.